

ΦΩΝΗ ΚΑΙ ΔΙΑΘΕΣΗ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

Η φωνή είναι ένα σύνολο γραμματικών τύπων των ρημάτων της νέας ελληνικής και αποτελεί χαρακτηριστικό της μορφολογίας του ρήματος. Οι φωνές είναι δύο: η ενεργητική φωνή με κατάληξη σε -ω (ώ) (π.χ. ανεβαίνω, καλώ) και η παθητική φωνή με κατάληξη σε -μαι (π.χ. καλύπτομαι).

Η διάθεση αναφέρεται στην ιδιότητα του ρήματος με την οποία φαίνεται αν το υποκείμενο ενεργεί ή παθαίνει ή βρίσκεται σε μια κατάσταση. Σε αντίθεση με τις φωνές που αποτελούν χαρακτηριστικό της μορφολογίας, οι διαθέσεις αποτελούν χαρακτηριστικά της σύνταξης και της σημασιολογίας. Οι διαθέσεις είναι τέσσερις:

- Ενεργητική: Το υποκείμενο ενεργεί (Ο Κώστας αγόρασε καινούργιο κινητό).
- Παθητική: Το υποκείμενο παθαίνει κάτι (Ο Κώστας τιμωρήθηκε με αποβολή).
- Μέση: Το υποκείμενο ενεργεί και η ενέργεια επιστρέφει στο ίδιο (Ο Κώστας ντύθηκε και χτενίστηκε).
- Ουδέτερη: Το υποκείμενο ούτε ενεργεί ούτε παθαίνει κάτι, απλώς βρίσκεται σε μια κατάσταση (Ο Κώστας κοιμάται).

Αξίζει να θυμόμαστε ότι αν και οι όροι ενεργητική και παθητική συμπίπτουν στις φωνές και στις διαθέσεις, αυτό δεν σημαίνει ότι συμπίπτουν πάντα οι μορφολογικές με τις σημασιολογικές κατηγορίες. Έτσι, υπάρχουν ρήματα που μορφολογικά εμπίπτουν στην ενεργητική φωνή αλλά σημασιολογικά ανήκουν στην παθητική (π.χ. παθαίνω) ή στη μέση (π.χ. ξαπλώνω). Και άλλα που

εμπίπτουν στην παθητική φωνή αλλά ανήκουν στην ενεργητική διάθεση (π.χ. έρχομαι).